

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Մույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

988

ՌԻՐԴԻՆՅԱՆ

515

ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ
ՄԶԱԿՈՒՅԹԻ ԴԵՐԸ
ՄԵՐ
ԺՈՂՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ՄԵԶ

ՊԵՏՐՈՍ — 1930 — ՅԵՐԵՎԱՆ

518

Ն. ԿՈՒՐՂԻՆՅԱՆ

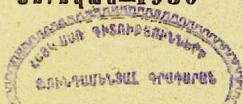
≡ԿԱՐՏՈՖԻԼ≡

ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԴԵՐԸ ՄԵՐ ԺՈՂՏԸՆ-
ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ—1930

5/5
A I 9549

Հրատ. № 1187

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Գրառեպլ. № 3033 (բ.)

Պատվ. 182

Տիւրմ 5000

ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ ՄՇԱԿՈՒՅՅՈՒ ԴԵՐԸ ՄԵՐ ԺՈՂՏՆՏԵՍՈՒ- ՔՅԱՆ ՄԵՋ

Մեր գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման հետ միասին դրվում ե առանձին շրջանների համապատասխան կուլտուրաների զարգացման խնդիրը:

Հայաստանում մի շարք շրջաններ կան, ուր կարտոֆիլն իր տեսակարար կշռով բավական մեծ տեղ ե բռնում: Համամյվի, Ստեփանավանի, Կարմիր-Գյուղի և Ն.-Բայազետի մի շարք շրջաններ ունեն խոշոր հնարավորություններ կարտոֆիլի կուլտուրայի զարգացման տեսակետից: Հենց այս տարի Խ. Հայաստանում ցանկելիք կարտոֆիլի տարածության 50 տոկոսից ավելին ընկնում ե այս շրջանների վրա:

Մեր գյուղատնտեսության զարգացման հետ միասին աճել ե նաև կարտոֆիլի ցանքսերի տարածությունը: Այսպես, օրինակ, 1926 թվին կարտոֆիլի ցանքսերի տարածությունը Հայաստանում չեղել ե 7912 հեկտար: 1930 թ. այս թիվը հասնում ե մոտ 13000 հեկտարի: Ցանքսերի տարածությունն աճում ե 60 տոկ.:

Յեթե համեմատելու լինենք ցանքսերի աճումը 1927 և 1924 թ. միջև, կտեսնենք, վոր 1927 թվին աճել է 155 տոկ., իսկ 1930 թվին 1924 թվի նկատմամբ կարտոֆիլի ցանքսերի աճումը հավասար է 200 տոկոսի:

Կարտոֆիլի ցանքսերի տարածությունը 1926 թվին կազմել է ընդհանուր ցանքսերի տարածության $2,6\%$ -ը, իսկ յեթե վերցնենք գյուղատնտեսության ընդհանուր արտադրանքը, կտեսնենք, վոր 1928 թվին կարտոֆիլի արտադրանքը կազմել է 5 տոկ.: 1930 թվի գյուղատնտեսության արտադրանքի մեջ կարտոֆիլի տեսակաբար կիշոր հավասար է նույնպես 5 տ.-ի:

Այս բոլորից արվում է հետևյալ յեզրակացությունը.

1. Մեր գյուղատնտեսության զարգացման հետ միասին զարգանում է նաև կարտոֆիլի մշակութիւնը:

2. Խ. Հայաստանում ցանքսերի մեջ կարտոֆիլին ավելի մեծ տեղ է բռնում, քան Ադրբեջանում և Վրաստանում (Հայաստանում $2,6$ տոկ., Ադրբեջանում $0,5$ տոկ. և Վրաստանում $0,6$ տոկոս):

3. Խ. Հայաստանում կարտոֆիլի զարգացումն ունի խոշոր հեռանկարներ, Միայն այս

տարի, անցյալ տարվա համեմատությամբ, զարգանալու յե 20-ից մինչև 30 տոկոս:

Քիչ տեղ չի բռնում նաև կարտոֆիլը ժողովրդական սնունդի մեջ: Մի շարք շրջաններում, ուր կարտոֆիլի մշակույթն ավելի չե զարգացած, շատ հաճախ նա փոխարինում ե հացի պակասորդը: Այդ դեռ քիչ ե: Բանվորական սնունդի մեջ ել մեզ մոտ բանջարեղենը ընդհանրապես և կարտոֆիլը մասնավորապես, հետըզհետե բավական մեծ տեղ են բռնելու:

Կենտրոնական Վիճակազրական Վարչության տվյալների համաձայն Հայաստանում ամեն մի շնչին որական հասնում ե—զարնան ամիսներին մոտ 200-ական գրամմ, իսկ ամառվա, աշնան և ձմեռվա ամիսներին 400-ից մինչև 800 գրամմ կարտոֆիլ: Ամենից շատ կարտոֆիլ գործածվում ե անասնապահական շրջաններում, Հենց այդ շրջաններում ել զարգացած ե կարտոֆիլի մշակույթը:

Այստեղ շատ պարզ ու վորոշ ե կարտոֆիլի դերը ժողովրդական սնունդի մեջ: Յեվ յեթե հաշվի առնելու լինենք վերջին յերկու տարում յեղած կարտոֆիլի պահանջը, պետք ե պարզ ու վորոշ ասել, վոր կարտոֆիլի մշակույթի վրա անհրաժեշտ ե հատուկ ուշադրություն զարձնել: Քիչ դեր չի խաղում կարտոֆիլը նաև իբրև արդյունաբերական հում նյութ:

Այժմ ժողանտխորհում ծրագրվում է Յեւ-
նովկայում կառուցել կրախմալի-սպիրտի գաւոդ,
վորն ամբողջապէս իբրեւ հում նյութ ոգտագոր-
ծելու է Ն. Բայագետի շրջանների կարտոֆիլը:

Զնայելով այս բոլորին, Խ. Հայաստանում
կարտոֆիլի մշակման վրա մինչև վերջերս ան-
հրաժեշտ ուշադրությունը չի յեղել դարձրած:
Մեզ մոտ յեղած կարտոֆիլն իր վորակով շատ
չեաւ ե մնում: Բերքատվությունը շատ սակավ ե:
Մշակելը տարվում ե պապենական ձևով:

Կարտոֆիլի հետագա զարգացմանը, նրա
արդյունավետության բարձրացմանը ոգնելու յե
կոնտրակտացիան:

Իսկ այս բոլորը հնարավոր ե միայն ար-
տադրական ընկերությունների կազմակերպմամբ,
վորոնք և այս տարի անց են կացնելու կոն-
տրակտացիան:

Կարտոֆիլի ցանքսերի, կոնտրակտացիայի
և մեր գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացման
խնդիրներն են, վոր լուսարանվում են այս գրք-
բույլում:

ԻՆՉ ԲԱՆ Ե ԿՈՆՏՐԱԿՏԱՑԻԱՆ

Կոնտրակտացիա ռուսերեն բառ ե, վոր
հշանակում ե փոխադարձ պարտավորագիր: Մենք
գործ ենք ածում կոնտրակտացիա բառը, վորով

հետև այդ մասին շատ և խոսվել և գրվել, և նրա միտքը բոլորին հասկանալի չէ:

Կոնտրակտացիան կնքվում է մի կողմից գյուղատնտեսական կոոպերացիայի, իսկ մյուս կողմից գյուղատնտեսական մթերքներ աշտադրողների միջև:

Կոոպերացիան ել իր հերթին պարտավորվում է մեր արդյունաբերությանն ու սպառողական կոոպերացիային հանձնելու պահանջված քանակով հում նյութ և կենսամթերքներ:

Գյուղկոոպերացիան այսպիսով կոնտրակտացիա կապելով գյուղացիության հետ, ապահովում է մեր արդյունաբերության պահանջները: Գյուղացիությունն ել կոնտրակտացիա կապելով գյուղկոոպերացիայի հետ, հանձն է առնում դարձյալ ապահովել արդյունաբերությունը:

Այսպիսով թե գյուղկոոպերացիայի և թե գյուղացիության կողմից կնքած կոնտրակտացիան ուժեղացնում է արդյունաբերությանը:

Ուժեղացած արդյունաբերությունը մատակարարում է գյուղին և քաղաքին արդյունաբերական և յերկրագործական ապրանքներ:

Այս պատճառով ել կոնտրակտացիան կարևոր և պատասխանատու գործ է: Սրա հաջողության համար պետք է աշխատենք մենք բո-

լորս, մանավանդ գյուղում մեր չքավոր ու միջակ գյուղացիութիւնը: Բացի այս բոլորից, կոնտրակտացիան նպատակ ունի նաև զարկ տալու գյո ղի արտադրական ուժերին: Նա պետք է ուժեղացնի և արագացնի գյուղատնտեսութեան կոլլեկտիվացումը: Ամեն մի աշխատավոր գյուղացի պիտի լավ գիտակցի, վոր մեր գյուղատնտեսութեան զարգացման միակ ուղին կոլլեկտիվացումն է:

Մեր գյուղատնտեսութիւնը տարվում է շատ յետամնաց նախնական ձևերով: Դեռևս արդին ու տափանը մեծ տեղ են բռնում: Բացի կոլլեկտիվ տնտեսութիւններից, մնացած տնտեսութիւնները շատ քիչ զեպքերում են դնում գյուղատնտեսի խորհուրդներով: Ցանում են, ցանում, հողը բեզարում է, վորի հետևանքով բերքատվութիւնը շատ ցածր է:

Կոնտրակտացիայի միջոցով մենք ավելի հեշտ կերպով արդի տեղ մտցնում ենք գութան, կիրառում ենք հողի պարարտացումը, օգտադործում ենք աղբը: Գյուղատնտեսի ցուցմունքներով մշակելով հողը՝ ստանում ենք շատ և լավ բերք:

Այսպիսով կոնտրակտացիան գյուղատնտեսութեան զարգացման, նրա մեքենայացման և կոլլեկտիվացման ամենալավ միջոցն է:

կոնտրակտացիան ամբաստանում է բանվորի և գլխավոր կապը:

Կոոպերացիայի միջոցով տալիս ենք գործարաններին հում նյութ, բանվորներին կենսամթերք, իսկ գլուղին գյուղատնտեսական գործիքներ և զանազան ապրանքներ:

Հետևապես բոլոր աշխատավոր գյուղացիները պետք է ձգտեն իրենց ցանքսերն ամբողջութեամբ կոնտրակտացիայի յենթարկելու:

Պետք է ամեն մի գլուղ, ամեն մի շրջան իր հարևան գլուղին ու շրջանին սոց. մրցման հրավիրի:

Միաժամանակ թող հիշի և գիտակցի ամեն մի աշխատավոր գյուղացի, վոր խորհրդային իշխանութունը բոլոր միջոցները գործադրում է յերկրի գյուղատնտեսութեան կուլեկտիվացման համար: Այդ ուղղութեամբ ել աշխատում է գլուղ-կոոպերացիան:

— Ուժ տանք մեր գյուղատնտեսութեան կուլեկտիվացմանը, — սա յե լինելու մեր բոլորի խոսքը:

1930 ԹՎԻ ԿԱՐՏՈՑԻԼԻ ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆԸ

Յեկող զարնանը կարտոֆիլի ցանքսը հաշող տանելու համար հենց հիմիկվանից պետք է աշխատել:

կարտոֆիլը մեր ժողովրդական սնունդի մեջ շատ խոշոր տեղ է բռնում: Պետք է մենք խոշոր ուշադրութիւն դարձնենք կարտոֆիլի մշակութի վրա: Անհրաժեշտ է լայնացնել կարտոֆիլի ցանքսերի տարածութիւնը, լավացնել նրա մշակութիւնը, հետեւել գյուղատնտեսի ցուցմունքներին: Չպետք է մոռանալ, վոր կարտոֆիլ ցանած արտից մյուս տարի ստացվում է լավ բերք:

Խորհրդային Հայաստանում կան շրջաններ, վորտեղ կարտոֆիլի մշակութիւնը շատ է առաջ գնացել: Համամովի, Ղարաքիլիսայի, Ստեփանավանի, Կարմիր-Գլուղի, Նոր-Բայազետի և միջանի այլ շրջաններից կարելի յի ստանալ շատ մեծ քանակությամբ կարտոֆիլ:

Պետք է հիշեցնել նաև, վոր հիշած շրջաններում կարտոֆիլի մշակութիւնը շատ շահավետ է: Մի հեկտար կարտոֆիլի ցանքսից ստացվում է 600-ից մինչև 800 փութ կարտոֆիլ: Լավ մշակելու դեպքում ստացվում է 2—3 անգամ ավելի: Խորհրդային Ռուսաստանի շատ տեղերում մի հեկտարից ստացվում է 1500-ից մինչև 2000 փ. կարտոֆիլ: Պետք է միայն լավ մշակել, ընտրել լավ տեսակի սերմացու և լսել գյուղատնտեսի խորհուրդներին:

1929 թվին Խ. Հայաստանում կարտոֆիլի

ցանքսերի տարածութիւնը հավասար եւ չեղիւ 8500 հեկտարի, իսկ 1930 թ. գարնանը պետք ե հասցնել 13000 հեկտարի: Այս քանակը գեռ քիչ ե, պէ՛ք ե ավելի ցանել: Իհարկե, վոչ թե պետք ե պակսեցվի ցորենի ու դարու ցանքսի տարածութիւնը, այլ արտը փոխանակ խոզան թողնելու, պիտի ցանել կարտոֆիլ:

ԻՆՉ ՊԵՏՔ Ե ԱՆԵԼ

Հենց այժմանից ամեն մի գյուղ, վորտեղ ցանում են կարտոֆիլ, պետք ե մտածի տնհրա- ժեշտ քանակութեամբ սերմացու ապահովել: Գյուղում կաղմվելու չեն ցուցակներ, թե ով ինչ- քան ե ցանելու, հաշվի առնել սերմացուն, հե- տեել սերմացուի պահպանմանը: Իսկ այնտեղ, ուր կա կոլեկտիվ տնտեսութիւն կամ նորն ե կազմակերպվում, բոլոր միջոցները ձեռք առնել, վոր կոլեկտիվի այս տարվա ցանքսը առնվազն 25-ից մինչև 50 տակ- ավելի լինի, քան թե ցա- նել եյին կոլեկտիվի անդամները 1929 թվին:

Թողնված սերմացուն պետք ե լինի լավ վորակի և տեսակի: Լավ սերմացվից ել լավ բերք ե լինում: Իսկ լավ մշակելուց ել լավ և շատ բերք ե ստացվում: Կարտոֆիլ ցանող մեր գյուղացիներին շատերը սերմացվի համար թող- նում են ամենամանր կարտոֆիլը. դա սխալ ե:

Սրանից բերքը նվազ ե լինում, իսկ ստացվածը մանր:

Անհրաժեշտ ե հատուկ ուշադրություն դարձնել աղբելու, հողը վարելու վրա: Վոչ մի դեպքում արորով չանել վարը: Արորն անպետք ե հողը փափկացնելու համար, իսկ կարտոֆիլի տեղի հողը պետք ե լավ փափկած լինի: Այս բոլոր աշխատանքների ծրագիրը պետք ե կազմել հենց այժմյանից: Վոչ ուշ փետրվարի 15-ից վոչ միայն ամեն մի գյուղ, այլ և ամեն մի տուն պիտի ունենա իր ցանքսերի ծրագիրը:

Գյուղի ծրագրերը պիտի քննել կոմբջիջներում, ԼԿՅՆՄ բջիջներում, չքավորական և միջակային ժողովներում և վերջապես գյուղխորհուրդներում:

Ամեն մի աշխատավոր գյուղացի իմանալու չե գյուղի ցանքսի տարածությունը, կոլեկտիվի և գյուղացիության տնտեսությունների ծրագիրը: Ամեն մեկը պիտի հեռի, վոր ծրագիրը լրիվ կիրառվի:

Խորհրդային իշխանությունն ու գյուղկոոպերացիան իրենց ձեռքի տակ ունեցած բոլոր լծակներն ոգտագործելու յեն գյուղացիական տնտեսությունները դնելու արտագրական-ծրագրային ուղիների վրա: Ամեն ինչ տանել ծրագրված, իրագործել ծրագրերը,—սա յե լինելու

ամեն մի աշխատավոր գյուղացու ցանկությունը:

Ավելի շատ անելիքներ ունեն կատարելու կարողֆիլի ցանքսի նախապատրաստական աշխատանքներում կոլեկտիվ տնտեսություններն ու գյուղատաղրական միությունները: Այս կազմակերպություններն ավելի ծրագրված ու կանոնավոր են տնտեսելու իրենց աշխատանքները: Կոլտնտեսություններն, իբրև կազմակերպված միավորներ, նախապատրաստական աշխատանքներում առաջնորդող դեր են խաղալու: Կոլտնտեսությունները հանդիսանալով գյուղատնտեսության սոցիալիստական ճյուղը, սպասուցելու չեն իրենց աշխատանքով, վոր կոլեկտիվ շինարարությունը անհատական տնտեսությունների հանդեպ ունի խոշորագույն առավելություններ:

Կոլեկտիվ, մինչև փետրվարի 10-ը վերջացրու քո բոլոր ծրագրերը և նախապատրաստական աշխատանքները: Այդ ժամկետին հայտնիր, վոր դու պատրաստ ես անցնելու անմիջական աշխատանքներդ:

Գյուղական արտադրական միությունները ևս շատ անելիքներ ունեն: Նրանք մի կողմից տնտեսելու չեն կոլեկտիվացման, մյուս կողմից գարնանացանի նախապատրաստական աշխատանքները:

Բոլոր այս աշխատանքները տանելիս պետք է առաջ բերել մասսայական շարժում: Գյուղական վողջ աշխատավորական մասսան հանդես ե բերելու իր խմբաձևով մասնակցութիւնը:

Ամենալայն ձևով պիտի կիրառել սոց. մրցումը: Մոցիալիստական մրցման են դուրս գալու վոչ միայն կոլլեկտիվներն իրար հետ, այլ և գյուղ. արտադրական միութիւնները, առանձին գյուղեր, շրջաններ և գյուղկոոպերացիայի շրջանային միութիւններ:

Ինչ խոսք, վոր գյուղական պատի թերթերը պետք է լույս տեսնեն կանոնավոր, առնվազն 2 շաբաթը մեկ անգամ և միշտ ել մանրամասն տան տարվող աշխատանքների պատկերը:

ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ ԿՈՆՏՐԱԿՏԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ՄԵՐ ԱՆԵԼԻՔՆԵՐԸ

Կարտոֆիլի կոնտրակտացիան Խ. Հայաստանում առաջին անգամ գործադրվեց 1929 թ. գարնանը: Գյուղկոոպերացիան պայման եր կընքել Հայկոոպի հետ, կոնտրակտացիայի չենթարկելու 1200 հեկտար կարտոֆիլի ցանքա: Գյուղկոոպերացիան ել իր հերթին ունեւ պայման վարկային ընկերութիւնների հետ: Բայց պետք է ասել, վոր 1929 թվի կարտոֆիլի կոնտրակտացիան մեզ մոտ տարվեց անբավարար:

Նախ՝ վոր կոնտրակտացիայի արտադրական բնույթը համարյա թե աչքաթող եր արված: Շնորհիվ մեր անփորձության, աշխատանքների ուշ անցնելուն, շատ քիչ նախապատրաստական աշխատանքների, մենք չկարողացանք լայն ծավալել այդ աշխատանքները:

Յնթե կոնտրակտացիան խոշորագույն միջոց ե արտադրական խմբակներ և կոլեկտիվներ կազմակերպելու համար, 1929 թվի կարտոֆիլի կոնտրակտացիան դարկ չավեց և վոչ մեկին: Փաստորեն 1929 թվին կատարվեց պարզ ավան-սավորում, առանց հաշվի առնելու, վոր պետք ե բարձրացնել բերքատվությունը, բարելավել մշակումը, ուժեղացնել ապրանքայնությունը: Ել չենք խոսում գյուղատնտեսական ցուցմունքների և աջակցության մասին:

Կոնտրակտացիայի նպատակով բաց թողնված մոտ 85000 ռուբլին համարյա թե իրնպատակին չըհասավ: Գյուղացին, վորն ստանում եր վորոշ զուսմաշ իր ցանելիք կարտոֆիլի դիմաց, համարյա թե վոչինչ չեք ծախսում կարտոֆիլի մշակություն վրա:

Բացի այդ՝ 1929 թ. գարնանը կոնտրակտացիա յեր կնքվում վոչ միայն կոլեկտիվների, այլև անհատական տնտեսությունների հետ: Պայման եր կնքվում և փող եր տրվում վոչ միայն չքավորին ու միջակին, այլև կուլակին:

Մինչդեռ կոնտրակտացիան գյուղացիական անտեսությունների կոլլեկտիվացման, արտադրության բարձրացման, չքավորին ու միջակին արտադրական միջոցներով ոգնելու մի միջոց է:

Կոնտրակտացիան չքավորին ու միջակին կադրակերպելու միջոցներից մեկն է ընդդեմ կուլակի: Կոնտրակտացիայի միջոցով դեպի կոլլեկտիվացում, կոլլեկտիվացումով խեղդել կուլակների դիմադրությունը:

Կուլակությունը ինքն ել դիտի, վոր կոնտրակտացիան վերջին հաշվով խփում է իրեն, վոր նա խսկապես միջոց է չքավորների և միջակի դաշինքի ամրացման: Ահա թե ինչու նա դեմ է կոնտրակտացիային:

Անցկացրու կոնտրակտացիա, խփիր կուլակին: Կազմակերպիր կոնտրակտացիայի գործը, կթուլացնես կուլակի ուժը: 1930 թվի գարնան կոնտրակտացիան ավելի յե խփում կուլակին:

3159 ՀԵԿՏԱՐ ԿԱՐՏՈՑԻԼԻ ԿՈՆՏՐԱԿՏԱՑԻԱ 1930 ԹՎԻՆ

Այս տարի կարտոֆիլի ցանքսից նախատեսվում է կոնտրակտացիայի չենթարկել 2600 հեկտար, վորի կեսի չափ ընկնում է կոլտնտեսություններին: Հետագայում հնարավոր է կոնտրակտացիայի չենթարկվող տարածությունը մեծացնել:

Հիմնական խնդիրը, վոր դրված է գյուղկո-
ոպերացիայի առաջ, դա կարտոֆիլի մշակման
կենտրոններ ունենալն է: Հայաստանի տնտեսա-
կան շրջանացումից հետո սենք այլևս չենք կա-
րող ցլել մեր հնարավորությունները և կուլտու-
րաներին: զարկ տալ բոլոր շրջաններում: Այս
տեսակետից ել մոտենալով՝ վորոշված է այս
տարում հատկապես միջանի շրջաններում մեծ
չափով զարկ տալ կարտոֆիլի մշակույթին (Հա-
մամուլ, Ստեփանավան և այլն): Այս տարի
կարտոֆիլի կոնտրակտացիան անց է կացվելու
բոլորովին տարբեր ձևով:

ԻՆՁ ԶԵՎՈՎ Ե ԿԱՏԱՐՎԵԼՈՒ ԿՈՆՏՐԱԿՏԱՑԻԱՆ

Կոնտրակտացիա այս տարի անհատական տն-
տեսությունների հետ չի կնքվելու: Գյուղկոոպե-
րացիան կոնտրակտացիա կապելիս գործ է ունենա-
լու կուլեկտիվների, արտադրական գյուղական ըն-
կերությունների և ամբողջ հողհամայնքների հետ:

Ինչպես վերևում ասվեց, գյուղկոոպերա-
ցիան անցկացնելով կոնտրակտացիան՝ նկատի
ունի կիրառելու այնպիսի ագրո-կուլտուր ձեռ-
նարկումներ, վորոնց նպատակն է լինելու գյու-
ղատնտեսության բարձրացումը և տեխնիկական
վերակառուցումը, նրա արտադրական կոոպերա-
ցումը և կուլեկտիվացումը:

Մենք չենք դնում ազրո ձեռնարկումների անցկացումներն ընդհանրապես: Մենք չենք դնում գյուղատնտեսության զարգացումն ընդհանրապես:

Ներկա շրջանում մեր բոլոր ձեռնարկումները նկատի ունեն գյուղատնտեսության վերակառուցումը, նրա սոցիալիստական հատվածի ուժեղացումը՝ տեխնիկական բաղադրի հիման վրա:

Այս թե ինչու կոնտրակտացիայի հետ կապված մենք դնում ենք գյուղի կոլեկտիվացման հարցը: Վորովհետև գյուղատնտեսության ազրո-տեխնիկական մակարդակը հնարավոր է բարձրացնել միայն այն դեպքում, յեթե նա (գյուղատնտեսությունը) մանր անհատական ձևերից կանցնի մեծ կոլեկտիվիստական ձևերին:

Յեվ այս է պատճառը, վոր գյուղիկոտպերացիան հրաժարվում է այս տարի կոնտրակտացիա կապել անհատական տնտեսություններին հետ:

Ամբողջ գյուղական համայնքների հետ կոնտրակտացիա կնքելիս վերցվում է պարտավորություն, վոր համայնքը վաչ ավելի յերկու ամսից հետո վերածվի գյուղական արտադրական միության: Սա նշանակում է, վոր գյուղհամայնքը պարտավորվում է ամենակարճ ժամանակում դառնալ արտադրական միավոր:

Անցյալ տարվա սիալն աշլես կրկնել պետք է, յերբ կոնտրակտացիան վոչնչով չեր կապված կոլլեկտիվացման հետ:

Պետք ե հաշվի առնել նաև այն, վոր գյուղական արտադրական ընկերությունն ել իր հերթին, համաձայն գոյություն ունեցող հրահանգի, վերածվելու յե կոլլեկտիվ տնտեսության:

Աչրո-ձեռնարկումները, կապված կոնտրակտացիայի հետ, հիմնականում արտահայտվելու լեն հետևյալում.

ա) աչրո-ձեռնարկումների համար ֆոնդեր կազմակերպելով.

բ) հասարակական միջոցներով չքավորներին ոգնության գալով.

գ) սեբմացվով ապահովելով, հողը ժամանակին պարարտացնելով և աղբելով.

դ) ցանքսը ժամանակին կատարելով. անհրաժեշտ քաղհանով, բուկլլցնելով և կարտոֆիլը ժամանակին քանդելով.

ե) կարտոֆիլի մշակման համար անհրաժեշտ քանակի և տեսակի գործիքներ միատեղ ձեռք բերելով:

Յեթե անցյալ տարի կարտոֆիլի կոնտրակտացիան անցկացվեց առանց գյուղատնտեսի կամ նրա խորհուրդների, այս տարի, ընդհակա-

ռակը, հաստուկ մասնագետ-գյուղատնտես աշխատելու չե այն շրջաններում, ուր գյուղկոտակերացիան կոնտրակտացիա չե անցկացնում:

Այո բոլորի հետ միաժամանակ հաստուկ ուշադրութիւնը ե դարձվելու արտադրական միջոցների հայթայթման վրա: Պետութիւնը կոտակերացիայի միջոցով ձգտելու չե կոնտրակտացիայի դիմաց դրամական ավանսավորումը փոխանակել արտադրական վարկերով: Արտադրական վարկավորումը (գութաններ, լծկոնավարկ, զանազան գյուղգործիքների վարկ և այլն) հնարավորութիւն կտա, ազգաբնակչության միջոցները հետ միասին, կազմակերպել տեխնիկական բազա:

Ամբողջ արտադրական միջոցները, վոր բաց են թողնվելու կոնտրակտացիայի գծով, վոչ թե պիտի բաժանվեն անհատ տնտեսատերերի վրա, այլ դառնալու յին սեփականութիւն գյուղհամայնքի կամ գյուղական արտադրական ընկերութիւն:

ԿՈՆՏՐԱԿՏԱՅԻԱՆ ԲՈԼՈՐԻ ԳՈՐԾՆ Ե

Գյուղկոտակերացիայի շրջանային միութիւնները, ստանալով իրենց շրջանի կարտոֆիլի կոնտրակտացիայի պլանը, պետք ե դրա հիման վրա կազմեն իրենց շրջանի մեջ մտնող կարտոֆիլի մշակուլթով զբաղվող գյուղերի պլանները:

Նախորոք նրանք հրավիրելու յեն շրջանա-
յին ակտիվի խորհրդակցություն՝ ծանոթացնե-
լու և քննելու գլուղական պլանները:

Թե շրջանային և թե գլուղական պլանները
պետք է դարձնել վողջ աշխատավոր գլուղա-
ցիության հետաքրքրության և քննության
նյութ:

Հետևաբար առանձին գլուղերի պլանները
քննվելու յեն գլուղական բոլոր կազմակերպու-
թյունների ժողովներում, առաջին հերթին գլուղ-
ակտիվի և չքավորական խորհրդակցություննե-
րում: Պլանների հետ միաժամանակ քննության
նյութ են դառնալու նաև պայմանագրերը:

Գլուղական պլանը բոլոր կազմակերպու-
թյուններում քննելուց և ընդունելուց հետո
անհրաժեշտ է կազմել առանձին տնտեսաուե-
րերի համար ծրագիր: Այստեղ պետք է հաշվի
առնել, թե ամեն մի տնտեսութուն վորքան է
կարտոֆիլ ցանել, ունի սերմացու և միջոց-
ներ, ինչ պետք է անել, վոր չքավորները կարո-
ղանան իրենց կարտոֆիլը ցանել: Անցյալ տարի
պատահել են շատ դեպքեր, վոր գլուղացիներն
ստացել են ավանս (կանխավճար), բայց ցանքս
անգամ չեն արել: Կամ ել ստացել են մի հեկ-
տարի ավանս, իսկ ցանել են կես հեկտար և
այլն:

Հատուկ քննութեան նշուիթ պետք է դարձընել համայնական արտադրական միջոցների ֆոնդ ստեղծելու խնդիրը:

Մանրամասն պիտի մշակել ծրագիր, թե ինչ ձևով և միջոցներով կազմակերպել չքավորներին ոգնելու գործը:

Կոոպերացիայի տված միջոցների հետ միասին պիտի դնել չքավորութեանը լաշն հառարակական ոգնութիւն ցույց տալու հարցը:

ԿՈՆՏՐԱԿՏԱՑԻԱՅԻ ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՅԵՎ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՎՐԱ ՈՒՆԵՆԱԼ ԱՌԱՆՁԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Անցյալ տարի համարյա թե բացակայել է հսկողութիւնը ինչպէս կոնտրակտացիայի անցկացման, նույնպէս և պայմանագրերի կիրառման վրա:

Այս տարի հսկողութեան գործն սկզբից պետք է կանոնավորել: Հենց իրենք, աշխատավոր գյուղացիները պիտի կազմակերպեն հսկողութեան գործը:

Այն գյուղերում, ուր կան գյուղական արտադրական միութիւններ, կոնտրակտացիայի պայմանագրերն ստորագրվում են միութեան վարչութիւնների կողմից: Արտադրական ընկերութիւնների վարչութիւններին ոգնելու հա-

մար կոնտրակտացիայի յենթարկվող լուրաքան-
չուր 20 ից մինչև 30 տնտեսության կողմից
ընտրվում է մեկական մարդ։ Այդ ընտրվածները
կազմում են աջակցող խմբակ։ Աջակցող խմբակը
վարչության հետ միասին հետևելու չէ, վոր կոն-
տրակտացիայի ծրագիրը լրիվ իրագործվի, պա-
հանջվող չափով ցանքսը կատարվի, պայմանա-
գրում նախատեսված ագրո-ձեռնարկումները
կիրառվեն։ Սրանք հետևելու չեն նաև հետազայում
կոնտրակտացիայի դիմաց կարտոֆիլի գանձման
և ալին։

Այն գյուղերում, ուր չկան գյուղարտադրա-
կան միավորներ, և վորտեղ կոնտրակտացիա չե
կապվում ամբողջ գյուղհամայնքի հետ, այդտեղ
ընտրվում են 5-7 լիազորներ։ Սրանք ստորա-
գրում են պայմանագրերը, հետևում են դրանց
կիրառմանը։ Միաժամանակ ընտրվում են 20-ից
մինչև 30 տնտեսատիրոջ կողմից մեկական ներ-
կայացուցիչ, վորոնք հետևում են պայմանագրով
նախատեսված ագրո-ձեռնարկումների կատար-
մանը։

Կողլեկտիվ տնտեսությունների հետ կոն-
տրակտացիա կնքելն անհրաժեշտ է, վոր ամեն
մի կողլեկտիվիստ ակտիվ մասնակցություն հան-
դես բերի։ Սրա համար ել թե ցանքսի և թե
կոնտրակտացիայի ծրագրերը դրվում են կոլ-

լեկտիվները ընդհանուր ժողովներին քննության համար:

Այս բոլորից հետո պարզ է, վոր թե կարտոֆիլի ցանքսի և թե կոնտրակտացիայի շուրջը պիտի առաջ բերել լայն մասսայական հասարակական կարծիք:

Խորհրդային պետության ձեռնարկումները հաջող են անցնում հենց նրա համար, վոր դրանք կատարվում են լայն մասսաների միջոցով, նրանց մասնակցությամբ:

Կուսակցական և կոմսոմոլիստական կազմակերպությունների վրա ընկնում է շատ մեծ պատասխանատվություն:

Մեր կոմսոմոլիստական և կոմսոմոլիստական բջիջները վոչ միայն առաջինն են լինելու այս չափազանց կարևոր աշխատանքի իրագործման մեջ, այլև դեկավարը:

Խորհրդային Միության մեջ բանվոր դասակարգը, ունենալով իր հետ աշխատավոր գյուղացիութիւնը, կառուցում է սոցիալիզմը: Իսկ մեր ամեն մի աշխատանք, ամեն մի ձեռնարկում հանդիպում է մեր դասակարգային թշնամիների կատաղի ընդդիմադրության:

Ներկայումս, լերբ գյուղում ավելի չե սըրվում դասակարգային պայքարը, յերբ մենք գյուղում սոցիալիստական աշխատանքն ուժե-

դացներով ավելի լե՛ք սեղմում կուլակին, պարզ
ե, վոր կուլակն ել իր հերթին ձգտում ե ամեն
կերպ խանգարել սեր առաջընթացմանը:

Մեր բոլոր ձեռնարկուհները գյուղում ուղղ-
ված են կուլակի դեմ, և հենց դրա համար ել
կուլակը բոլոր միջոցներով ձգտում ե խանդա-
րել մեզ: Մեր դասակարգային թշնամուն հաղ-
թել ու վոչնչացնել կարող ենք մենք միայն
բանվորա-գյուղացիական լայն մասսաները լավ
կազմակերպելով: Կուլակին խաղաղ ճանապարհ-
ով սոցիալիզմի մեջ առնել և հաղթանակել՝ դա
մեր գործը չի: Կուլակը մեր թշնամին ե. իսկ
մախաթը մեղուկում պահել հնարավոր չի, նա
անպայման կծակի: Կուլակի նկատմամբ մենք
գիտենք միայն մի միջոց—կռիվ, անխնա և ան-
վերջ կռիվ:

Ահա թե ինչու մենք կուլակի հետ կոն-
տրակտացիա չենք կնքելու: Մե՛ք կուլակի ավել-
ցուկը վերցնելու միջոցները շատ լավ գիտենք:
Նա ես տարի չել չեր ուղղում իր ավելցուկ հացն
ու կարտոֆիլը տալ, բայց չքավորների և մի-
ջակների ճնշման տակ շատ «խելոքությամբ»
տվեց: Նման միջոցներ մենք միշտ ել կձեռնա ը-
կենք կուլակի նկատմամբ, բայց նրա հետ կոն-
տրակտացիա չենք կնքի:

Մեր աչա տարվա կոնտրակտացիայի հաջող

անցկացումը, պայմանագրերի լրիվ կիրառումը միաժամանակ գրավական և աշնան կարտոֆիլի մթերումները:

Պարտք հանձն սունելով բանվոր դասակարգի առջև նրա սննդամթերքի մատակարարման տեսակետից, պետք է կատարելավելի քան 100%, ինչպես բանվոր դասակարգն է, արդյունաբերության մեջ, միշտ էլ կատարելով 100% ից ավելին:

Կարտոֆիլի ցանքսերի թափափուկումը Հայաստանում

Տոկոսներով

1926 թվին յեղել է 7912 հեկ. 100 %

1930 թվին նախատես. և մոտ 13000 հեկ. 160 %

Կոնսրակցացիա

1929 թվին նախատեսվել է 750 հեկտար. կատարված է 240 հեկտար. կատարված է ծրագրի 32%, իսկ ցանքսերի 3% միայն:

1930 թ. նախատեսվում է անցկացնել կոնսրակցացիա արտ. միավորների զծով 1250 հեկտ. (40%)
Կոլլեկտիվ տնտեսություններում 1709 » (54%)
Խորհրդային տնտեսություններում 200 » (6%)

3159 հեկտար

Այսպիսով 1930 թվին կոնսրակցացիայի յե յին-թարկվելու կարտոֆիլի ամբողջ ցանքսերի մոտ 25%-ը:

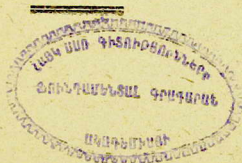
կարսոճիլի կոնսրակցացիայի ծրագիրն ըստ արջանների

Շրջան.	Կոնսրակցութ.,	Գյուղարտ.	Սորհ. տնտ.
		միութ.	
1. Արարանի	28,5 հեկտ.	50 հեկտ.	
2. Գուղքյանդի	50 »		150 հեկտ.
3. Համամլի	84 »	300 »	
4. Ախտայի	40 »		
5. Բասարդեհարի	85 »	50 »	50 »
6. Մարտունու	60 »	100 »	
7. Կարմիր-Գյուղի	77 »	350 »	
8. Ն.-Բայազետի	75 »		
9. Ղարաքիլիսայի	150 »	400 »	
10. Ստեփանավ.	1000 »		
11. Գորիսի	60 »		

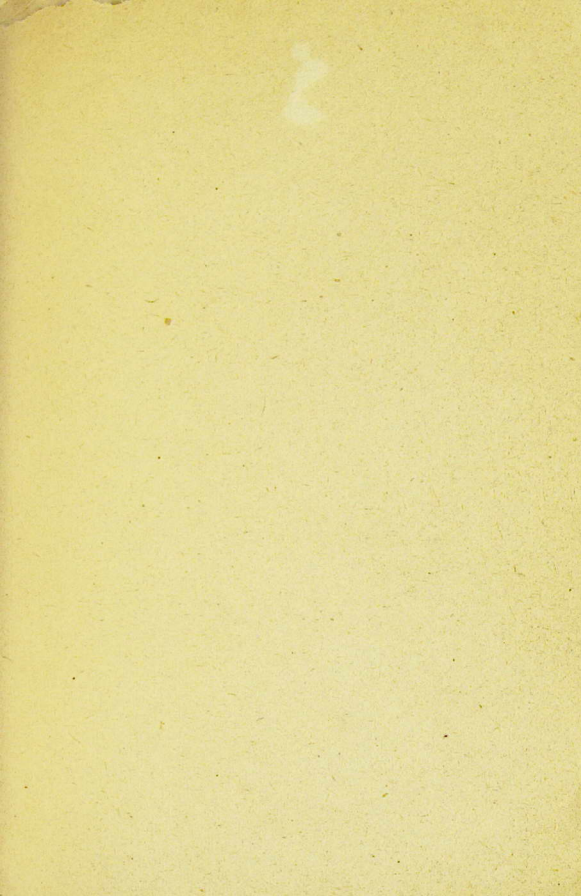
Ընդամենը 1709 հեկտ. 1250 հեկտ. 200 հեկտ.

Յուրաքանչյուր հեկտարի դիմաց նախատեսվում է ստանալ կանտրակտացիա կնքած տնտեսություններից 240 փութ:

Այսպիսով առաջիկա 1930 թ. մթերումների մոտ 90 տոկոսն ապահովվում է կոնտրակտացիայի դիմաց ստացվելիք կարտոֆիլով:

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0045938

(064.)

ԳԻՆԸ 5 400. ՇԱՍ. (1 մամուլ)

A 95

Н. Кургиян

Роль культуры картофеля в нашем
нар. хозяйстве

Госиздат СССР Армении
Эривань—1930